

**Wyrok z dnia 28 kwietnia 1997 r.
I PKN 115/97**

Nie można skutecznie powołać się w kasacji na naruszenie prawa materialnego polegające na błędnej wykładni czy niewłaściwym stosowaniu przepisu, który nie był podstawą rozstrzygnięcia, a został jedynie dodatkowo (uzupełniająco) powołany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Przewodniczący SSN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Teresa Flemming-Kulesza, Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 1997 r. sprawy z powództwa Barbary P. przeciwko "K." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji w S. o zapłatę, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 5 grudnia 1996 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Powódka Barbara P. wniosła o zasądzenie od pozwanej Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością "K." w likwidacji w S. kwoty 15 000 zł jako wynagrodzenia za pracę za okres od maja 1993 r. do lipca 1994 r., po 1 000 zł miesięcznie.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie wyrokiem z dnia 14 lutego 1996 r. [...] oddalił powództwo. Sąd Wojewódzki ustalił, że w dniu 1 maja 1993 r. w imieniu pozwanej Spółki jej prezes zarządu zawarł z powódką pisemną umowę o pracę na czas nie określony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierownika zakładu fotograficznego z wynagrodzeniem 1 000 zł miesięcznie. Powódka była udziałowcem Spółki. Za miesiące maj i czerwiec 1993 r. powódka otrzymała umówione wynagrodzenie. Ponieważ uruchomienie działalności zakładu opóźniało się, od 1 lipca 1993 r. powódka korzystała z urlopu bezpłatnego, a z dniem 30 września 1993 r. strony rozwiązały umowę o pracę za porozumieniem stron. Następnie doszło do rozpoczęcia działalności zakładu fotograficznego i powódka od 7 grudnia 1993 r. codziennie stawiała się w tym zakładzie i wykonywała te same obowiązki co pozostali pracownicy. Nie była jednak umieszczana na liście płac, a w przypadku choroby zastępował ją mąż. Sąd Wojewódzki ocenił, że powódka będąc udziałowcem pozwanej Spółki zawarła z nią ważną umowę o pracę. Uległa ona jednak rozwiązaniu za porozumieniem stron z dniem 30 września 1993 r. W okresie poprzedzającym to rozwiązanie powódka korzystała z urlopu bezpłatnego, a za miesiące maj-czerwiec 1993 r. otrzymała należne jej wynagrodzenie za pracę. Z tych przyczyn jej roszczenia za okres od maja 1993 r. do października 1993 r. Sąd Wojewódzki uznał za bezzasadne. Tak samo ocenił Sąd roszczenia za dalszy okres, przyjmując, że stron nie łączył już stosunek pracy, a powódka "wykonywała czynności związane z zatrudnieniem w zakładzie fotograficznym jako współnik, a nie pracownik Spółki".

Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z dnia 5 grudnia 1996 r. [...] oddalił rewizję

powódki. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i oceny Sądu Wojewódzkiego, a nadto dodał, że "okoliczności wykonywania nadzoru nad zakładem fotograficznym wskazują na to, iż były to ze strony powódki świadczenia niepieniężne na rzecz Spółki, o których mowa w art. 177 Kodeksu handlowego, które podlegają rozliczeniu w oparciu o przepisy tegoż Kodeksu".

Od tego wyroku kasację złożyła powódka, która zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez błędne zastosowanie art. 177 KH, poprzez przyjęcie, że praca powódki była świadczeniem niepieniężnym w rozumieniu tego przepisu. Zarzuciła także naruszenie przepisów postępowania przez dokonanie oceny zebranego w sprawie materiału w sposób dowolny (art. 233 § 1 KPC) oraz przez uniemożliwienie jej zajęcia stanowiska i złożenia zeznań w zakresie objętym dowodami przeprowadzonymi przez Sąd pierwszej instancji poza rozprawą (art. 217 § 1 KPC). Powódka wniosła o uchylenie orzeczeń Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zaskarżeniu kasacją podlega wyrok sądu drugiej instancji. Prowadzi to do wniosku, że skutecznie można powoływać się tylko na naruszenie przepisów postępowania, regulujących postępowanie przed tym sądem. Tym samym nie może stanowić skutecznie powołanej podstawy kasacyjnej naruszenie przepisów postępowania przed sądem pierwszej instancji. Już w orzeczeniu z dnia 17 września 1946 r., C III 719/45 (OSN 1948 poz. 34) Sąd Najwyższy stwierdził, że rozpoznaje skargi tylko na wyroki sądu drugiej instancji; przeto w skardze kasacyjnej można podnosić zarzuty przeciw postępowaniu w sądzie drugiej instancji, naruszenie zaś ustawy przez sąd pierwszej instancji należy zaskarżać w toku apelacji, chyba że chodzi o naruszenie takich przepisów, które sąd w każdej instancji powinien z urzędu brać pod rozważenie. Tę linię orzecznictwa Sąd Najwyższy kontynuuje po nowelizacji KPC (w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw). Przykładowo w wyroku z dnia 11 października 1996 r., III CKN 2/96 (OSNC 1997 z. 1 poz. 12) Sąd Najwyższy przyjął, że podstawę kasacji wniesionej od wyroku sądu drugiej instancji wydanego przed dniem 1 lipca 1996 r. stanowi naruszenie przepisów w postępowaniu rewizyjnym (art. 393¹ pkt 2 KPC w związku z art. 11 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 marca 1996 r.), a w wyroku z dnia 20 grudnia 1996 r., III CKN 21/96 (OSNC 1997 z. 4 poz. 45) uznał, że podstawę kasacji stanowią wyłącznie uchybienia popełnione przez sąd drugiej instancji, polegające bądź na naruszeniu przepisów prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, bądź na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli miało ono wpływ na wynik sprawy (art. 393¹ KPC); kasacja wniesiona z podstawy przewidzianej przez art. 393¹ pkt 2 KPC podlega oddaleniu, jeżeli podstawa ta została uzasadniona wyłącznie naruszeniem przepisów postępowania przez sąd pierwszej instancji. Podobne stanowisko zawarł Sąd Najwyższy w dotychczas nie publikowanych orzeczeniach: wyroku z dnia 13 grudnia 1996 r., II CKN 27/96, wyroku z dnia 8 stycznia 1997 r., I CKN 38/96, postanowieniu z dnia 13 lutego 1997 r., I CKN 72/96, wyroku z dnia 18 lutego 1997 r., I CKN 76/96, wyroku z dnia 20 lutego

1997 r., I CKN 97/96, postanowieniu z dnia 3 marca 1997 r., III CKN 3/97, wyroku z dnia 12 marca 1997 r., II CKN 32/97, wyroku z dnia 3 lutego 1997 r., I CKN 60/96 i postanowieniu z dnia 11 marca 1997 r., III CKN 12/97. Odnosząc tę wykładnię do rozpoznawanej kasacji należy stwierdzić, że podniesione w niej zarzuty naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 KPC (pomijając już kwestię, że ocenie dowodów dokonanej przez Sąd pierwszej instancji w żadnym wypadku nie można zarzucić dowolności) oraz art. 217 KPC, dotyczyły postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Sąd drugiej instancji nie prowadził postępowania dowodowego i nie dokonywał oceny dowodów. Zarzuty te nie odnoszą się więc do wyroku Sądu drugiej instancji i w związku z tym nie mogą stanowić skutecznie powołanej podstawy kasacyjnej.

Co do zarzutu naruszenia prawa materialnego - art. 177 KH - należy stwierdzić, że przepis ten w istocie nie był podstawą rozstrzygnięcia. Został on jedynie dodatkowo powołany przez Sąd drugiej instancji w aspekcie wskazania ewentualnej kwalifikacji zdarzeń, w zakresie stosunków prawnych łączących powódkę ze Spółką. Podstawą oddalenia powództwa było ustalenie i ocena, że od 1 października 1993 r. stron nie łączył stosunek pracy, a do tego czasu powódka otrzymała należne jej wynagrodzenie za pracę. To ustalenie i jego prawna ocena w świetle przepisów Kodeksu pracy nie budzi zastrzeżeń i nie zostało skutecznie podważone w kasacji (w szczególności brak jest w tym zakresie wskazania przepisów prawa pracy, które miałyby zostać naruszone).

Wobec tego kasacja powódki nie miała usprawiedliwionych podstaw i podlegała oddaleniu na mocy art. 393¹² KPC.

=====